

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ Esas Numarası: 2023/12870 Karar Numarası: 2024/77
Karar Tarihi: 08.01.2024 (DAVA SIRASINDA YAPILAN ÖDEME)

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ

A. Kanun Yararına Temyiz Yoluna Başvuran

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtileri kararının kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığınca talep edilmiştir.

B. Temyiz Sebepleri

Adalet Bakanlığı kanun yararına temyiz dilekçesinde; dava ve ödeme tarihleri ile bedel artırım dilekçesi göz önüne alındığında mahkemece, belirsiz alacak davalarının mahiyetine uygun olarak eldeki davanın da değer kaydının tamamına yönelik açıldığı ve daha sonra alacak miktarı belirlendiğinde dava diğerinin artırıldığı, her ne kadar alacak miktarı belirlenmeden önce davalı tarafta bir miktar ödeme yapılmışsa da davacının talebini tüm alacak miktarına yükseltmesinde hukuki yararının bulunduğu gözetilerek dava sırasında ödenen miktar yönünden konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde fazlaya ilişkin talebin hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiş olmasını usul ve yasaya aykırı bularak kararın kanun yararına bozulmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, dava açıldıktan sonra ödenen kısım yönünden konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına mı yoksa hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddine mi karar verileceği hususuna ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1.6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

2.Temyiz talebi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca karar kanun yararına bozulur ve bu bozma kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

3.6100 sayılı Kanun'un 114, 331 inci maddeleri

4. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları.

3. Değerlendirme

Uyuşmazlık, dava açıldıktan sonra ödenen kısım yönünden konusuz kalan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına mı yoksa hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddine mi karar verileceği hususuna ilişkin olduğundan öncelikle bu hususların açıklaması gerekmektedir.

İlke olarak her hava, açıldığı tarihteki fiili ve hukuki duruma göre hükme bağlanır (28/11/1956 tarih ve 15/15 sayılı İBK). Ne var ki, dava açıldıktan sonra meydana gelen bir nedenle dava konusunun ortadan kalkması halinde işin esası hakkında infaz kabiliyeti olan bir hüküm kurulmamaktadır.

Dava konusu hakkın davacıya ödenmesi, verilmesi ya da müdahalenin kaldırılması, davacı ve davalı sıfatının birleşmesi, yeni çıkan bir kanun yada Anayasa Mahkemesi kararı ile ya da kişiye sıkı sıkıya bağlı ve mirasçılara geçmeyen bir hakka ilişkin davalarda taraflardan birinin ölümü gibi nedenlerle artık dava konusu edilen talep hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmesine gerek ya da neden kalmıyorsa, burada davanın konusuz kalmasından söz edilebilir. Bu durumda, mahkemenin, bir tespit hükmü niteliğinde olmak üzere esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmesi gerekmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Esastan sonuçlanmayan davada yargılama gideri" başlıklı 331 inci maddesinin birinci fıkrasıyla "Davanın konusuz kalma sebebiyle davanın esası hakkında bir karar verilmesini gerek bulunmayan hâllerde, hâkim, davanın açıldığı tarihteki tarafların haklılık durumuna göre yargılama giderlerini takdir ve hükmeder" hükmü düzenleme altına alınmıştır.

Bilindiği üzere, medeni usul hukukunda hukuki yarar, mahkemeden hukuksal korunma istemi ile bir davanın açılabilmesi için davacının bu davayı açmakta (veya mahkemeden hukuksal korunma istemekte) bir çıkarının bulunmasıdır. Davacının dava açmakta hukuk kuralları tarafından haklı bulunan (korunan) bir yararı olmalı, hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacı bulunmalı ve davacı mahkemeyi gereksiz yere uğraştırmamalıdır. (Arslan, Ramazan; aktaran: Hanağası, Emel: Davada Menfaat, Ankara 2009, önsöz VII) Hukuk Genel Kurulu'nun 26.04.1992 gün ve 1992/1-347 E., 1992/396 K, ve 30.05.2001 gün ve 2001/14-443 E., 2001/458 K. sayılı kararlarında da belirtildiği üzere buna hukuki korunma (himaye) ihtiyacı da denir. (Rechts-schutzbedürfnis) Mahkemelerden hukuki himaye istenmesinde, himayeye değer bir yarar olmalıdır. Öte yandan, bu hukuksal yararın, "hukuki ve meşru", "doğrudan ve kişisel", "doğmuş ve güncel" olması gerekir (Hanağası, Emel: Davada Menfaat, Ankara 2009, s.135)

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda öğretici ve yargısal kararların bu uygulaması aynen benimsenerek, davacının, dava almakta hukuki yararının bulunması "Dava Şartları" başlıklı 114. maddesinin 1.fıkrasının (h) bendinde açıkça dava şartları arasında sayılmıştır. Bir davada, hukuki yarar ilkesinin dava şartı olarak gözetilmesinin, yargılamanın amacına ve usul ekonomisi ülkesine uygun olarak yargılama yapılmasına yarar sağlayacağı, her türlü duraksamadan uzaktır.

Bu ilkedan hareketle, dava şartı olarak hukuki yararın varlığının, mahkemede, taraflarca dava dosyasına sunulmuş deliller, olaya veya olgular çerçevesinde, kural olarak davanın açıldığı tarihe göre, kendiliğinden ve yargılamanın her aşamasında gözetilmesi gerekir. Bu sayede, iç hukukumuzun bir parçası olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme)'nin 6.maddesi ve 1982 Anayasası'nın 36. maddesinde düzenlenen "hak arama özgürlüğü"nü'nün dürüstlük kuralına uygun kullanılması sağlanabilecek; bu durum, haksız davalar açmak suretiyle, dava halkının kötüye kullanılmasına karşı bir güvence oluşturacaktır. Dava açmaktaki hukuki yarar; hukuk düzenince kabul edilmiş meşru bir yarar olmalı, bu yarar dava açan hak sahibi ile ilgili olmalı ve dava açıldığı sırada halen mevcut bulunmalıdır. Ayrıca açılacak davanın, ortaya çıkacak tehlikeyi bertaraf edecek nitelikte olması gerekir. Bir kimsenin hakkına ulaşmak için mahkeme kararının o an için gerekli olması durumunda hukuki yararın olduğundan söz edilebilir. Bir mahkeme kararına ihtiyaç yoksa hukuki yarardan söz edilemez. (Pekcanitez, H./Atalay, O./ Özekes, M.: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2011, s.297)

6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

Yukarıda açıklanan ilkeler ışığında somut olayın değerlendirilmesinde; davacının kaza nedeniyle oluşan zararı 15.000,00 TL olarak belirlenmiştir. **Davalı sigorta şirketi dava açıldıktan sonra 23.09.2022 tarihinde 2.049,00 TL kısmi ödemede bulunmuş,** davacı vekili tarafından sunulan bedel artırım dilekçesinde de dava değerinin 15.000,00 TL olarak artırılmış, ödenen 2.049 TL yönünden karar verilmesini yer olmadığına karar verilmesi talep edilmiştir. Görüldüğü üzere davacının hesaplanan zararı toplamda 15.000,00 TL olup, davacının dava açmakta hukuki yararı bulunmaktadır. Yargılama sırasında **ödenen kısım yönünden konusuz kaldığından karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken mahkemece yanılığılı gerekçeyle ödenen kısım yönünden hukuki yarar yokluğundan ret kararı verilmesi ve reddedilen kısım yönünden de davacı aleyhine vekalet ücretini hükmedilmesi hatalı** olup kanun yararına temyiz isteminin kabulü gerekmiştir.